

возможность совершенствования системы без обращения к разработчикам, что само по себе является новым в построении АИПС.

Резюме

Представлены классические принципы построения автоматизированных информационно-поисковых систем, связанных с опознанием личности, и целесообразность использования новых возможностей для улучшения качества функционирования таких систем. Предложено использование графических изображений для целей и задач габитоскопического поиска лиц, приведены новые методы и способы построения. Изложены принципы функционирования многоуровневой автоматизированной системы для опознания личности с точки зрения современного состояния средств автоматизации.

Summary

The article presents the classical principles of creating automated information retrieval systems related to personal identity, as well as the suitability of using new opportunities to improve the performance of such systems. The use of graphic pictures for the goals and objectives of the gabitoscopic search is proposed; new techniques and methods of construction are given. The article describes the principles of operation of a multilevel automated system for identifying the person according to the current state of automation devices.

І.І. Когутич, докт. юрид. наук, професор

Львівський національний університет ім. Івана Франка

ФОРМИ ЕКСПЕРИМЕНТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Статтю присвячено з'ясуванню окремих аспектів форм використання в кримінальному провадженні експериментального методу: слідчого експерименту, спеціального слідчого експерименту та експертного експерименту. У контексті криміналістичної методології проаналізовано відповідні положення нового КПК України, окремих законодавчих актів означеної тематики і внесено пропозиції на їх узгодження.

Важливим завданням правової науки, нормотворчості та юридичної практики є реальне забезпечення правового захисту особи, більш повне і глибоке зміцнення та розвиток гарантій прав і свобод кожного громадянина, законних інтересів держави й суспільства загалом. Відповідну роль у забезпеченні цього відіграє адекватне своїй сутності та змісту використання у кримінальному провадженні методів криміналістики. Питання методів у кримінальному провадженні (процесі) завжди привертало увагу науковців криміналістів і процесуалістів, адже їх використання є дієвим засобом виконання завдань кримінального провадження в контексті забезпечення швидкого, повного та неуперед-

женого розслідування кримінальних правопорушень і судового розгляду кримінальних справ.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (КПК) передбачив нові або оновлені правові інститути, передусім слідчі (розшукові) дії, як гласні, так і негласні, що потребують належного наукового обґрунтування та адаптування у практичне застосування. КПК обумовив потребу узгодження з ним багатьох законів і підзаконних нормативно — правових актів, які регламентують функціонування органів досудового розслідування, оперативних і експертних підрозділів у контексті їх спільного та диференційованого застосування відповідних правових засобів діяльності. Серед цих правових засобів є дії, основу (зміст, форму і призначення) яких складають відповідні криміналістичні методи пізнання. Одним із цих методів є метод експерименту, який за задумом законодавця реалізований у кримінальному провадженні, принаймні, в трьох формах. Однак одна з цих форм, а саме “спеціальний слідчий експеримент” лише за назвою є співвідсною з методом експерименту, оскільки за суттю нічого експериментального, як видається, не містить.

Питання форм використання методів у кримінальному провадженні, оперативно-розшуковій і експертній діяльності висвітлювалися у працях багатьох науковців криміналістів, процесуалістів, експертознавців. Авторами публікацій з цієї тематики є Р.С. Белкін, М.Я. Сегай, В.Г. Гончаренко, В.К. Лисиченко, М.В. Салтевський, Н.І. Клименко, Є.Р.Росінская, С.С. Алексєєв, С.І. Вільнянський, В.М. Горшеннов, Ю.М. Грошевой, П.С. Елькінд, О.С. Іоффе, В.Т. Маляренко, М.А.Погорєцький, О.П. Снігерьев, В.Д. Сорокін, М.Д. Шаргородський, В.М. Шпільов, О.М. Бандурка, Л.М. Лобойко, О.Ф. Долженков, І.П. Козаченко, М.В. Корнієнко, В.Л. Ортинський, та багато інших. Проте питання адекватності відображення методу експерименту у відповідних слідчих діях та оперативно — розшукових заходах у світлі сучасного стану вітчизняного законодавства досліджені недостатньо і вимагають подальшої наукової розробки. Враховуючи досліджені окремі законодавчі, теоретичні і практичні аспекти сутності форм використання в кримінальному провадженні експериментального методу: слідчому експерименті, спеціальному слідчому експерименті та, частково, експертному експерименті, у контексті криміналістичної методології проаналізовані відповідні положення нового КПК України, окремих законодавчих актів означеної тематики і внесені пропозиції щодо їх узгодження.

Всім відомо, що найсуттєвіший вплив на розвиток сучасної методології криміналістики мали наукові праці Р.С. Белкіна. Цей видатний науковець більш ніж детально виклав своє розуміння методів криміналістики у першому томі “Курсу криміналістики”. Ним ґрунтовно визначено поняття методу в криміналістиці; вказано на відмінність методів від завдань науки і форм прояву законів її розвитку; диференційовано співвідношення методів науки криміналістики і методів практичної діяльності та викладено систему методів криміналістики та їх детальну характеристику. Враховуючи, що головні висновки Р.С. Белкіна стосовно методів криміналістики позитивно сприйняті багатьма дослідниками цієї проблематики, та в більшості випадків знайшло відображення в сучасних підручниках та інших спеціальних джерелах криміналістики, цілком виправдано вважати як найправильніший і такий, що заслуговує найширшого використання, наступний поділ методів пізнання в криміналістиці: 1) всезагальний метод; 2) загальні або загальнонаукові методи; 3) спеціальні методи.

Своєю чергою, систему загальних (загальнонаукових) методів утворюють методи: спостереження, вимірювання, описування, порівняння, експерименту, моделювання тощо. Наразі, нас цікавить експеримент.

Експеримент (від лат. *experimentum* — проба, дослід) — науково поставлений дослід у відповідності до мети дослідження для перевірки результатів теоретичних досліджень. Як метод пізнання в криміналістиці він передбачає проведення дослідів для відтворення явищ у штучно створених аналогічних умовах. Головне в експерименті — це серія дослідів в різних варіантах. Може мати на меті підтвердження або спростування гіпотези (версії), встановлення природи певних явищ, перебігу відповідних процесів тощо. Експеримент відтворює явище, подію чи процес для вивчення його зв'язків з іншими явищами, діями чи процесами. У процесі експериментів виявляються такі ознаки, зв'язки і аспекти підданих перевірці подій, які в інший спосіб прослідкувати або оцінити неможливо або надмірно складно; для цього необхідно створити найсприятливіші умови проведення експерименту, який дозволить наглядно і переконливо вирішити досліджувані проблеми.

Експеримент як метод пізнання використовують у багатьох криміналістичних дослідженнях. Передусім — це, за суттю, завжди штучні дослідні дії, випробовування. У ході цих дій (дослідів) вивчення явища з метою одержання стосовно нього нової інформації відбувається в цілком контрольованих і керованих умовах.

Вітчизняному кримінальному провадженню відомі, як вище на цьому наголошувалось, принаймні, три форми використання експертного методу: слідчий експеримент (ст. 240 КПК); спеціальний слідчий експеримент (п. 3 ч. 1 ст. 271 КПК, п. 1.12.4 Інструкції “Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні”, затвердженої Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України №№ 114/1042/516/1199/ 936/1687/5 від 16.11.2012 р.) та експертний експеримент (п. 4.15 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 р. № 53/5 (зі змінами і доповненнями)).

Саме перші дві форми потребують, як видається, окремого розгляду, оскільки експертний експеримент є на сьогодні загально визнаним різновидом аналізованого методу пізнання. Він використовується на стадії, так званого, роздільного експертного дослідження з метою одержання матеріалів (зразків), необхідних для подальшого, передусім, порівняльного дослідження. Експертний експеримент — одна зі стадій експертного дослідження, необхідність використання якої обумовлена специфікою цього дослідження, зокрема, коли перед експертами стоїть вирішення відповідного завдання (ідентифікаційного чи діагностичного тощо). Сутність експертного експерименту, так чи інакше, полягає у проведенні серії дослідних дій стосовно: одержання зразків для порівняльного дослідження; встановлення механізму слідоутворення, конкретного факту та причинного зв'язку між фактами, явищами, процесами; дослідження властивостей сліду; з'ясування причин і умов технічного характеру, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення та ін. Ця форма закономірно обумовлена експертними завданнями, теоретично обґрунтована і належно методично напрацьована.

Отож експеримент, навіть відповідно своєї семантичної сутності, полягає в певному відтворенні дій, обстановки чи інших обставин досліджуваного процесу; проведенні стосовно нього дослідів, перевірочних заходів тощо для встановлення закономірностей його перебігу чи з'ясування інших важливих для субєкта, який здійснює експеримент, питань. Недарма, у ст. 240 КПК України зазначено, що з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, слідчий, прокурор має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки,

обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань. Хоча дечому із наведеного в рамках цієї гласної слідчої (розшукової) дії, а саме “відтворенню дій, обстановки, обставин певної події” притаманний, як видається, умовний характер. Адже повторно відтворити подію, що мала місце у минулому, видається не завжди можливим. Здається тому законодавець цілком слушно відмовився від попередньої назви цієї слідчої дії (відтворення обстановки і обставин події).

Як зазначалось, в криміналістичному аспекті експеримент використовується для встановлення сутності досліджуваних (пізнаваних) явищ, пов’язаних із розслідуванням кримінальних правопорушень. В ході його проведення з’ясовуються такі ознаки, властивості, зв’язки і прояви подій, які в інший спосіб прослідкувати та оцінити неможливо чи вкрай складно. Прикладів цьому багато: коли експеримент проведено для встановлення можливості відповідним способом конкретною особою взагалі сприймати (в т.ч. бачити, чути та розпізнавати за запахом, на дотик) певні події, явища, об’єкти; перевірки можливості вчинення взагалі конкретною особою певних дій, за певних просторово-часових умов, у тому числі, перевірки наявності у конкретної особи професійних чи інших навиків; з’ясування можливості існування конкретного явища, процесу, факта за відповідних умов і т.ін.

Загальновідомими є основні тактичні прийоми проведення слідчого експеримента (умови слідчої дії мають бути максимально наближені до умов реального перебігу досліджуваної події (діянь); для унеможливлення випадковості в результатах дослідних дій, їх треба проводити декілька разів і різноукладнено; досліди, особливо складні, тривалі за часом повинні проводитись кількома етапами тощо).

Із вищенаведеного випливає, що жодних протиріч між назвою і сутністю слідчого експерименту як другої форми використання аналізованого методу пізнання, в цілому немає. Однак, стосовно третьої форми використання методу експерименту у вітчизняному кримінальному провадженні, а саме, спеціального слідчого експерименту, цього стверджувати не можна. Адже йому, на нашу думку, не властиві ні за суттю, ні за змістом ознаки експерименту.

Про потребу законодавчого закріплення, спеціального слідчого експерименту, передусім у Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність”, мова йшла тривалий час. Правда, в контексті зазначеної діяльності цей оперативний захід вважали за потрібне називати “оперативним експериментом”. Саме за цією назвою його вже досить

тривалий час застосовують правоохоронні органи таких держав, як Російської Федерації, Білорусі, Казахстану. І, як справедливо зазначає свого часу М.А. Погорецький, хоча чинне законодавство України не регламентувало такого оперативного-розшукового заходу, передбаченого низкою законів інших держав, проте в практичній діяльності він широко використовується у кримінальних справах про хабарництво та інші злочини з проявами корупції [10, с. 550].

Безпосередньо і однозначно рекомендував у застосування оперативним співробітникам цей захід О.М. Бандурка: “Для негласного виявлення і фіксації слідів злочину оперативним працівником може застосовуватись оперативний експеримент. Оперативний експеримент — це такий оперативний-розшуковий захід, який направлений на створення і використання негласно контрольованих штучних умов і обставин, направлених на вчинення злочинних посягань на них з метою своєчасного виявлення, затримання на місці злочину, припинення діяльності осіб, які готують, вчиняють, або вчинили тяжкий злочин. Такими діями працівників може бути підготовка “грошової ляльки”, негласна охорона об’єкта і т. ін.” [2, с. 185].

Більшість варіантів проекту нового закону “Про оперативний-розшуковий дієльність” також містять норми стосовно оперативного експерименту. А саме, що оперативний експеримент — це оперативний-розшуковий захід, який полягає у моделюванні ситуації, яка є типовою для вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, з метою виявлення, документування та припинення протиправних діянь, або ж, що — це оперативний-розшуковий захід із штучного створення умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, для перевірки спрямованості намірів особи, в діях якої наявні окремі ознаки вчинення злочину, та спостереженні за її поведінкою [11].

Беручи до уваги те, що оперативний експеримент постійно використовується в службовій діяльності оперативними підрозділами, вважають, що де-факто він є самостійним оперативним-розшуковим заходом [3; 8; 12].

Незважаючи на закріплення у вже згадуваних п. 3. ч. 1 ст. 271 КПК, п. 1.12.4 Інструкції №№ 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16.11.2012 р., норми стосовно можливості проведення в межах контролю за вчиненням злочину спеціального слідчого експерименту (оперативного експерименту), Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України” № 4652-VI від 13.04.2012 р. чомусь не передбачили

у зміненому п.2 ст. 8 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” зазначеного оперативно-розшукового заходу. Однак, наразі мова не про цю законодавчу неузгодженість — прогалину.

Аналізуючи наявні в літературі, а також запропоновані у проектах закону про ОРД варіанти визначення оперативного експерименту та поняття спеціального слідчого експерименту, наведеного в Інструкції №№ 114/1042/ 516/1199/936/1687/5 від 16.11.2012 р., (спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину), не важко дійти висновку, що цей експеримент не містить нічого експериментального. Передусім, — де серія різноваріантних дослідів ?

Запитання: тож чим насправді є цей експеримент, у чому полягає його сутність і як оперативно — розшукового заходу, і як негласної слідчої (розшукової) дії?

Враховуючи багато в чому запозичувальне із законодавств окремих зарубіжних держав походження чималої кількості новачій чинного КПК, логічно шукати вихід у вивченні іноземного досвіду.

У нашому випадку — звернемося до спільного дослідження Т.С. Волчецької та А.Х. Пілтоняна, які вивчали у зазначеному контексті досвід литовських колег. Аналізовану оперативну дію (захід), під якою традиційно розглядають оперативний (а в нашому випадку — і спеціальний слідчий) експеримент, вони пропонують називати “модель імітування злочинного діяння”. Внаслідок цього, вже за визначенням, оперативний (спеціальний слідчий) експеримент є, за цілком слушною думкою авторів, формою не експериментального методу, а методу моделювання.

На підтвердження цієї тези згадані дослідники наводять найголовніші складові реалізації моделі імітування злочинного діяння (в рамках розкриття і розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів).

Першою такою особливістю проведення литовськими правоохоронцями модельного імітування, є те, що суб'єкт розслідування (співробітник оперативного підрозділу) одержує інформацію про учасників організованої злочинної групи, про вже вчинений, чи такий, що готується, злочин від конфіденційного співробітника, яким згідно закону може бути як працівник субекта оперативної діяльності, так і негласно

співпрацююча з ним повнолітня особа, з якою завчасно укладено угоду про таке співробітництво.

Передавання учаснику моделі грошей, наприклад, для придбання наркотичних засобів, фіксується складенням протокола, зміст якого відповідає процесуальним вимогам. Факт одержання від секретного учасника придбаних ним наркотичних засобів також фіксується складенням відповідного акту.

Протокол і акт складаються і підписуються суб'єктом оперативної діяльності, який ініціював використання "моделі". Конфіденційний співробітник у цих документах фігурує під псевдо.

Належно упаковані, що відображено в акті, наркотичні засоби направляються в експертний заклад для одержання висновку спеціаліста, який прирівнюється до висновку експерта. Крім цього, діючи в рамках цієї моделі, суб'єкт оперативної діяльності проводить закупівлю матеріалів, веде прослуховування телефонних розмов, отримує висновок спеціаліста стосовно придбаних (вилучених) матеріалів, здійснюючи за потреби оперативний відео-, аудіозапис і т.ін. [4, с. 80–82].

Для справедливості зазначимо, що схожі оперативно-розшукові заходи проводять не лише в Литві, а й у багатьох інших державах, в тому числі і в Україні [1, с. 45–52; 5–7; 9; 13]. Однак на цьому їх схожість завершується, оскільки по — різному відбувається легалізація інформації, одержаної цими заходами. Найсприятливіша ситуація серед держав пострадянського простору в розрізі повноти і відкритості законодавчого закріплення реалізації вищенаведеної процедури, наразі склалась у нас. Адже згідно вимог ст. 256 КПК, протоколи щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування.

Особи, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, можуть бути допитані як свідки. Допит цих осіб може відбуватися із збереженням у таємниці відомостей про цих осіб та із застосуванням щодо них відповідних заходів безпеки, передбачених законом.

У разі використання для доказування результатів негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про

проведення негласних слідчих (розшукових) дій тільки щодо них у строк, передбачений ст. 253 КПК, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси.

Майже аналогічно реалізується процедура використання результатів проведення оперативно — розшукових заходів у вітчизняному кримінальному провадженні. Так ч. 2 ст. 8 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” передбачено, що використання цих результатів регулюються положеннями гл. 21 КПК з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, щодо мети проведення оперативно-розшукових заходів, суб’єкта ініціювання та проведення цих заходів, обґрунтування клопотання про їх проведення та підстав для його задоволення слідчим суддею, використання результатів оперативно-розшукових заходів та інших питань, обумовлених специфікою мети їх проведення.

Однак повернемося до співвідношення оперативного (спеціального слідчого) експерименту та імітування обстановки злочину (п. 4 ч. 1 ст. 271 КПК України).

Згідно п. 1.12.5 вже згадуваної Інструкції №№ 114/1042/ 516/1199/ 936/1687/5 імітування обстановки злочину полягає в діях слідчого, уповноваженої особи, з використанням імітаційних засобів, які створюють у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення.

Хіба це не “модель імітування злочинного діяння” про яку ведуть мову Т.С. Волчецька та А.Х. Пілтонян? Видається, що так.

І “спеціальний слідчий експеримент”, і “імітування обстановки злочину”, за суттю є формою використання не методу експерименту, а методу моделювання (теоретичного та практичного опосередкованого пізнання, коли суб’єкт замість безпосереднього об’єкта пізнання вибирає чи створює схожий із ним допоміжний об’єкт-замісник (модель), досліджує його, а здобуту інформацію переносить на реальний предмет вивчення; моделлю може виступати об’єкт будь-якої природи (мислено уявлена або матеріально реалізована система), який, відображаючи чи відтворюючи в певному сенсі об’єкт дослідження, здатний заміщати його так, що вивчення моделі дає нову інформацію про об’єкт). А відтак, ці обидві дії — тотожні?...

Залишається відкритим питання, чому в Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність” у рамках контролю за вчиненням злочину, передбачено такі оперативно — розшукові заходи як контрольована поставка та контрольована і оперативна закупка, що продубльовано у

чинному КПК України (п. 1, 2 ч. 1 ст. 271), а оперативний (спеціальний) експеримент та імітування обстановки злочину (які в КПК, як вже було зазначено, закріплені) безпосередньо не передбачені?

Підсумовуючи, необхідно наголосити, що будь-які дії в процесі виявлення і розслідування злочинів, що ґрунтуються на використанні методу експеримента, повинні за своєю суттю бути діями дослідного характеру, передбачати неодноразове проведення дослідів і виконання наступних дій у відповідно ускладнених умовах. Тому, і в оперативно-розшуковому заході, який в практиці наших правоохоронних органів отримав назву оперативного експерименту, і в негласній слідчій (розшуковій) дії — спеціальному слідчому експерименті, немає нічого експериментального. Цей оперативний захід і негласна слідча (розшукова) дія за суттю є формою реалізації методу моделювання, а не експериментального методу. І якщо з цим погодитись, тоді оперативно-розшуковий захід повинен бути названий відповідно до формулювання в п. 4 ч. 1 ст. 271 КПК — “імітування обстановки злочину”. Відповідно, відповідає потреба в п. 3 ч. 1 ст. 271, оскільки в цей спосіб спеціальний слідчий експеримент та імітування обстановки злочину — тотожні поняття.

Список використаної літератури

1. *Александрова И.А.* К вопросу о пересмотре границы между провокацией взятки и оперативным экспериментом / И.А. Александрова, А.В. Шевелев / Вестник МВД. — 2007. — № 1. — С. 45—52.
2. *Бандурка О.М.* Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: підручник / О.М. Бандурка. — Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. — 336 с.
3. *Борисевич К.* Зачем проводят оперативные эксперименты? И как не стать жертвой — рассказывают самые компетентные правоохранители и юристы / К. Борисевич [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kp.ru/daily/24263/459886>.
4. *Волчецкая Т.С.* Применение метода моделирования в раскрытии и расследовании преступлений, совершенных организованными преступными группами: анализ литовского опыта / Т.С. Волчецкая, А.Х. Пилтонян // Вестник РГУ им. И. Канта. Серия “Экономические и юридические науки”. — 2007. — Вып. 9. — С. 80—82.
5. *Гармаев Ю.Л.* Оперативный эксперимент по делам о получении взятки: правила проведения, исключающие провокацию / Ю.Л. Гармаев, В.А. Фалилев // Саратовский Центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции НП “Центр научно-правовых инициатив Н.А. Лопашенко” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://lawdiss.org.ua/books/a1494.doc.html>.
6. *Карагодин В.Н.* Оперативный эксперимент как средство проверки информации о готовящейся передаче взятки / В.Н. Карагодин. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.justicemaker.ru/view-article.php?id=22&art=2342>.
7. *Луценко О.А.* Оперативный эксперимент. Понятие и значение / О.А. Луценко, Ю.Б. Чупилкин. // Северо-Кавказский юридический вестник. — 2005/ — № 4. — С.114—122. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.iuaj.net/1_oldmasp/modules.php?name=Pages&go=page&pid=388

8. *Межовой О.В.* Законність проведення оперативних комбінацій та експериментів / О.В. Межовой // Форум права. — 2010. — № 1. — С. 237–242 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10movkte.pdf>.
9. *Новицький Г.В.* Застосування інституту співучасті у боротьбі органів СБ України з організованими злочинними угрупованнями: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Г.В. Новицький. — К.: Вид-во Академії СБ України, 2000. — 22 с.
10. *Погорецький М.А.* Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія / М.А. Погорецький. — Х.: Арсіс ЛТД, 2007. — 576 с.
11. Проект закону “Про оперативно-розшукову діяльність”, № 2134 від 27.02.2008 р., 12.06.2008 р., 06.09.2012 р. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=31841.
12. *Рудь Р.* Взять с поличным: Журналист “СБ” принял участие в оперативном эксперименте / Р. Рудь [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sb.by/print/post/62305>.
13. *Трепак В.М.* Розслідування хабарництва, що вчиняється суддями: монографія / В.М. Трепак. — К.: Атика, 2012. — 200 с.

Резюме

Статья посвящена исследованию отдельных аспектов форм использования в уголовном производстве экспериментального метода: следственного эксперимента, специального следственного эксперимента и экспертного эксперимента. В контексте криминалистической методологии проанализированы соответствующие положения нового УПК Украины, отдельных законодательных актов обозначенной тематики и внесены предложения на их согласование.

Summary

The article devoted to the research of separate aspects of using experimental method in criminal proceedings: investigative experiment, special investigative experiment and expert experiment. The author in the context of criminalistic methodology analyzes provisions of the new criminal procedural code of Ukraine, certain legislative acts in indicated theme and makes proposals for their coordination.

В.В. Семенов, канд. юрид. наук, доцент
Г.І. Прокопенко, доцент

Національна академія внутрішніх справ

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В РОЗСЛІДУВАННІ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

У статті на підставі аналізу сучасного стану техніко-криміналістичного забезпечення розкриття комп'ютерних злочинів здійснюється спроба визначення ролі спеціаліста відповідно його процесуального статусу, що забезпечує ефективне використання ним спеціальних знань.

Сьогодні важко уявити сферу суспільного життя, у якій би не використовувались інформаційні технології. Інтеграція України до Європейської спільноти, що розбудовує інформаційне суспільство, спонукає